ՏԵՍՈՒՉ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻՆ ԽՕՍՔԸ

Գերապայծառ Աբրահայր,
Սրբազան Հայրեր,
Սիրելի եւ ազնիւ հայրենակիցներ,

Երկու նուիրական իրողութիւններ այսօր մեր միտքերը կը զբաղեցնեն: Առաջինը՝ նիւթական, չէնքի մը կառուցումը, որուն պաշտօնական բացումը կատարեցինք քիչ առաջ ձեռամբ Միաբանութեանս Աբրահօր:

Շուրջ տարի մը առաջ ունեցանք այս գաղափարը՝ մղուած տեղւոյ չքաւորութենէն, չմերժելու համար հայ մանուկներուն դիմումները, ըսելով պարզապէս. Տեղ չկայ... եւ նաեւ որպէսզի մեր սիրելի աշակերտները աւելի արդիական միջավայրին մէջ ապրին եւ սորվին. այսօրուան իմ, վստահ եմ նաեւ բոլորին, միակ ուրախութիւնն ու պարծանքն է տեսնել որ շնորհիւ այս նոր չէնքին կառուցման, վարժարանս իր մէջ կ'ամփոփէ աւելի քան 150 աշակերտներ:

Շատ անգամներ յայտնեցինք մեր շնորհակալութեան անկեղծ խօսքը բոլորին, անգամ մը եւս կրկնել սակայն, կը համարիմ թէ աւելորդ չէ, այլ սիրոյ եւ երախտագիտութեան պարտականութիւն մը: Նախ մեր պատուական Ցանձնախումբին, իր նախագահով, Պր. Արշաւիր Կլորիկեան, նախկին աշակերտ վարժարանիս, անոր անդամներուն, Գալուստ Կիւլպենկեան Հիմնարկութեան, Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան, Վարժարանի Ծնողաց Միութեան, Նախկին Աշակերտներու բովանդակ Միութեան, որոնք միշտ ցոյց տուին թէ իրենք այդ օրրանին զաւակներն են եւ միշտ հետաքրքրուած անոր բարգաւաճումով:

Դրեթէ տարի մը առաջ, 14 Նոյեմբեր 1972ին էր որ հանրածանօթ հայ երգիչը, Շարլ Ազնաւուր, առաջին անգամ ըլլալով մօտեցաւ հայ ժողովուրդին, սարքելով Օլեմփիայի մէջ երեկոյթ մը ի նպաստ Սամուէլ Մուրատեան Վարժարանին. ժողովուրդն ալ գիտցաւ զինք քաջալերել հոծ բազմութեամբ եւ բուռն ծափահարութեամբ: Մեր խորին շնորհակալութիւնը, եւ լաւագոյն բարեմաղթութիւններ երկարատեւ յաջողութիւններու: Եւ այսպէս բոլոր հասարակութեան, որոնցմէ եղան ոչ քիչեր որոնք լայնօրէն եւ իշխանական հոգիով օժանդակեցին, որոնց անունները չեմ ուզեր յիշատակել հոս, գիտնալով թէ կրնամ վիրաւորել իրենց համեստութիւնը:

Երկրորդ՝ համայնապատկերը կրթական եւ ուսումնական գործունէութեան մը Սամուէլ Մուրատեան Վարժարանին. կենսունակ գործունէութիւն մը 125 տարիներէ ի վեր Լոյս աշխարհիս մէջ:

Սակայն ԺԸ. դարուն օտարներուն լուծը, անոնց բռնակալ տիրապետութեան տակ ապրող հայ ժողովուրդը հիւծած էր եւ անջատուած գրական եւ ազգային կեանքէն. փակ էին գրեթէ դպրոցները, որու հետեւանքով սկսած էին բանավէճեր, երկպառականութիւն եւ նոյնիսկ եղբայրական ատելութիւն:

Այս դոհ ու բոհի շրջանին էր որ աշխարհ եկաւ Սամուէլ Մուրատեան: Ծնաւ 1760ին Եւդոկիա: Շրջեցաւ Արեւելք եւ Արեւմուտք՝ գտնելու ազգային դաստիարակութեան եւ ուսման կեդրոն մը, որուն անհրաժեշտութիւնը քաջ ըմբռնած էր: Նախախնամութիւնը զինք դրաւ Մխիթարեան Հայրերուն ձեռքին մէջ, ուր տեսաւ աչքով եւ ապրեցաւ իր զաւակներով միասին ազգային կեանքի իրական ապրումը. վստահեցաւ անոնց միտքին եւ սիրտին անկեղծութեան, եւ յղացաւ ազգային բարերար ըլլալու գաղափարը: Կը հաստատուի Մատրաս, ուր կը հարստանայ հակառակ իր չափաւոր ուսումին, օտարներուն մօտ կը դառնայ ազդեցիկ մարդ, բայց այդ բոլորին հետ միշտ կը գերադասէ ուսում եւ դաստիարակութիւն, որուն պակասը Հայերուն մօտ լաւ ըմբռնած էր: Իր հարստութենէն կը ձգէ մաս մը Մխիթարեան Միաբանութեան, որպէսզի դպրատուն մը բանան հայազգի մանուկներու դաստիարակութեան համար Եւրոպայի մէջ:

Սամուէլ Մուրատեան Վարժարանը նախ կը ծնի Փատուա 1834ին. բայց այդ վարժարանն ալ կարծէք մէջը պատկերացուցած էր ճշմարիտ հայ կեանքը. կը պայքարի, կը թափառի Փատուայէն անցնելով Փարիզ, հոնկից դարձեալ Իտալիա եւ ապա 1928ին Ֆրանսա, Սեւրի թաղամասին մէջ, ուր մինչեւ այսօր կը շարունակէ իր կրթական գործունէութիւնը: Եթէ քաղաքական եւ ընկերային պարագաներու բերմամբ չկարողացաւ մնալ միեւնոյն միջավայրին մէջ, սակայն միեւնոյն անփոփոխ եւ անկայուն գործունէութեամբ ապրեցաւ ամէն ժամանակ եւ անսպառօրէն աճեցաւ ու աւանդեց տոհմային եւ եւրոպական մշակոյթը դարուն աճող սերունդին:

Այս երկարատեւ ելեւէջներու եւ շրջանին, անտարակոյս, Սամուէլ Մուրատեան Վարժարանը ասպարէզ հանեց հարիւրաւոր, հազարաւոր երիտասարդներ, որոնք տարին Արեւելք՝ Արեւմուտքի մշակոյթը. սփռեցին մայրենի բարբառը եւ կազմեցին երջանիկ բոյներ. բռնեցին աշխարհի չորս հողամասերը: Չէ կարելի այս քանի մը վայրկեաններու մէջ թուարկել զանոնք եւ անոնց գործունէութիւնները. ասիկա լոյս պիտի տեսնէ յատուկ հատորի մը մէջ. բայց ամէն ասպարէզի եւ ճիւղերուն մէջ փայլեցան անոնք. գրական, պետական, իրաւաբանական, նկարչական, թատերական, բանաստեղծական, բժշկական, գիտական եւն., որոնք այսօր Սամուէլ Մուրատեանի փառապակը կը կազմեն:

125 տարիներ յետոյ, ի՞նչ կը հրամայէ մեզի Սամուէլ Մուրատեան: Կը հրամայէ որ այն հայրենաշունչ հոգին, այդ նուիրական գաղափարը, որ մաշեցուց եւ հիւծեց իր կեանքը. այդ խռովքը զոր զգաց իր կուրծքին տակ, որ մի գուցէ մանուկը կորսնցնէ իր մայրենի բարբառը եւ ազգային դաստիարակութիւնը, մնան անոնք քանդակուած կրանիդէ տառերով ամէն մէկ հայ սրտին խորը, ամէն անհատի, որուն կուրծքին տակ կը բաբախէ հարազատ սիրտ մը. այն ատեն պիտի կարենանք վստահ ըլլալ թէ Սփիւռքն ալ հարազատ Հայաստան մըն է իր ապրումով, իր զգացումով, ու Հայաստան եւ Սփիւռք կը կազմեն մէկ գլուխ, մէկ ամբողջութիւն:

Հ. ԽՈՐԷՆ ՎՐԴ. ՏԻԼԻԶԵԱՆ

18 Նոյեմբեր 1973, Սեւր